

Bilag 7

Modtager(e):

Kopi:

Udfordringer for de danske universiteter ved indgangen til 2012

Formålet med den nye universitetslov fra 2003 og fusionerne i 2006 og 2007 var at skabe stærke universiteter med høj international konkurrencedygtighed indenfor forskning, uddannelse og videnspredning.

Ved indgangen til 2012 er universiteterne nået langt med at realisere disse mål. Der har været en positiv udvikling i de seneste år i forhold til en række af universiteternes aktiviteter. Dansk forskning ligger generelt i den høje ende i internationale målinger af antallet af publiceringer i videnskabelige tidsskrifter og samarbejde med udenlandske forskere. Der har været en positiv udvikling i tiltrækningen af midler i international konkurrence. Universitetsuddannelserne er kendetegnet ved en høj grad af faglighed, og der har været et rekordhøjt optag på universitetsuddannelserne de seneste år.

Universiteterne spiller en vigtig rolle i samfundet. Universiteterne skal bidrage med løsninger på den række udfordringer, der de seneste år er blevet skærpet bl.a. som følge af globaliseringen. Globaliseringen medfører, at universiteterne i endnu højere grad må sikre, at den nyeste internationale viden er tilgængelig for det danske samfund, at der tiltrækkes internationale forskningsmidler til Danmark, og at kandidaterne gennem deres universitetsuddannelser får tilstrækkeligt stærke faglige og internationale kompetencer.

Sigtet med dette notat er – i overensstemmelse med bemærkningerne til universitetslovændringen - at lægge op til en drøftelse i forligskredsen af universiteternes udfordringer.

Flere skal have en videregående uddannelse

Et bredt flertal i Folketinget har tiltrådt en målsætning om, at 50 procent af en ungdomsårgang skal have en videregående uddannelse i 2015. Baggrunden er, at der i de kommende år vil være et stigende behov for højtuddannede, der kan bidrage til den fortsatte vækst i det danske samfund.

Senest har en analyse af sammenhængen mellem produktivitet og uddannelsesniveau udarbejdet på foranledning af DEA bekræftet den eksisterende opfattelse, at produktiviteten stiger, hvis andelen af beskæftigede med en lang videregående uddannelse øges. Der er samfundsøkonomisk set meget at hente ved at højne uddannelsesniveaut.

For at mindske frafald og forsinkelse i det videregående uddannelsessystem skal systemet samtidig være fleksibelt og give de studerende mulighed for at uddanne sig uden at møde uhensigtsmæssige blindgyder eller barrierer. Der bør således være gode muligheder for overgange mellem uddannelser og uddannelsesinstitutioner og gode muligheder for meritoverførsel.

Uddannelser tilpasset samfundets behov

Det er væsentligt at sikre, at der er et godt match mellem samfundets og erhvervenes behov for veluddannet og kvalificeret arbejdskraft og det udbud af universitetsuddannelser, som de unge vælger.

Væksten i optaget på universiteterne skal primært ske inden for uddannelser på de hovedområder, der særligt efterspørges eller må forventes at blive efterspurgt af arbejdsgiverne. I den forbindelse bør det have for øje, at der er behov for en særlig vækst i beskæftigelsen i den private sektor og i den forbindelse en vækst i denne sektors anvendelse af universitetsuddannet arbejdskraft.

I Danmark er der tradition for at vægte det faglige indhold af uddannelserne højt. Men kandidaternes internationale kompetencer spiller også en større og større rolle i lyset af globaliseringen. Desuden er det afgørende, at danske studerende tilegner sig kompetencer inden for entreprenørskab og iværksætteri, som kan medvirke til at skabe flere nye virksomheder med vækstpotentiale og flere vækstiværksættere.

Samarbejdet mellem universiteterne og erhvervene er afgørende for at sikre de erhvervsrettede elementer i uddannelserne. Aftagerpanelerne kan bl.a. spille en vigtig rolle, ligesom aftaler mellem universiteter og virksomheder om erhvervsrettede elementer som projekter, specialer og projektorienterede forløb kan udbredes.

Det moderne universitet skal tilbyde attraktive studie- og samarbejds miljøer for de studerende. Universiteternes campus er både et sted, som er med til at skabe de mest optimale forhold for de studendes læring og et mødested mellem universitet og samfund. Faciliteterne må være på plads, hvis samspillet i krydsfeltet mellem samfundets og erhvervenes behov og universiteternes strategiske ledelse, forsknings- og undervisningsmiljøer for alvor skal få succes internationalt og vise deres relevans regionalt.

Disse forskellige delelementer kan samlet medvirke til at sikre et bedre match mellem kandidaternes kompetencer og samfundets behov.

Uddannelseskvalitet

Det er universiteternes ansvar at sikre, at deres forskningsbaserede uddannelser er af høj international kvalitet. Det enkelte universitet beslutter selv, hvorledes uddannelsesbevillingerne skal anvendes, herunder fordelingen på undervisning, kvalitetssikring og -udvikling af uddannelserne. Universiteterne står over for en udfordring med at sikre mere og bedre forskningsbaseret undervisning inden for visse områder.

Sammenlignet med andre lande har Danmark en meget ensartet længde og struktur af bachelor- og kandidatuddannelserne. Der er brug for at arbejde videre med udbuddet af fleksible universitetsuddannelser, som kan sikre en bedre tilpasning af uddannelsernes indhold til samfundets behov.

En mere fleksibel uddannelsesstruktur må imidlertid ikke indføres på bekostning af den stærke kernefaglighed, der kendetegner de danske kandidater. Samtidig skal det sikres, at overgange mellem de forskellige uddannelsesniveauer, herunder overgangene mellem professionsuddannelser og kandidatuddannelser, sker på et fagligt forsvarligt grundlag. Supplerende mellem de forskellige uddannelsesniveauer er studietidsforlængende og skal derfor begrænses mest muligt.

Derudover skal akkrediteringssystemet efterses, så det i højere grad end i dag bidrager til at sikre og fremme uddannelseskvalitet. Dette indebærer blandt andet en revidering af de nuværende akkrediteringskriterier for vurdering af uddannelsernes kvalitet og relevans, samt at det overvejes om det nuværende uddannelsesakkrediteringssystem kan smidiggøres, fx ved at overgå til institutionsakkreditering frem for uddannelsesakkreditering.

Videnudveksling og international viden

Samspelet mellem universiteterne og virksomhederne har stor betydning for Danmarks konkurrencekraft, vækst og velstand. Vidensudvekslingen mellem universiteterne og erhvervene skal være med til at sikre, at resultaterne af universiteternes forskning kommer til nytte i virksomhederne.

Evnen til at kommercialisere ny viden fra forskningen får stadig større betydning. Danske virksomheder konkurrerer i stigende grad på viden og ny teknologi, og både den offentlige og private sektor øger investeringerne i forskning. Derfor er det afgørende, at nye ideer og opfindelser effektivt finder vej fra laboratoriet til markedet.

Universiteternes forskningsindsats stimuleres gennem bevillingssystemet, især konkurrencestrengen og udmøntningen af basismidler på baggrund af bibliometriske målinger. Som en vigtig nyskabelse belønner Matchfonden fra 2011 universiteter og andre forskningsinstitutioner, der formår at tiltrække forskningspenge fra virksomheder, fonde og privatpersoner.

Et særligt spørgsmål er internationaliseringen af forskningen. Hvis Danmark skal være blandt verdens førende vidensamfund, skal der være adgang til den bedste viden og de bedste forsknings- og innovationsnetværk fra hele verden. Den adgang kan danske forskere og virksomheder bl.a. få gennem EU's rammeprogrammer for forskning, innovation og teknologiudvikling.

Rammeprogrammerne giver forskere, virksomheder og forskningsinstitutioner i Danmark mulighed for at indgå i forsknings- og udviklingssamarbejder med førende udenlandske partnere. Koordinatorrollen giver direkte indflydelse på det enkelte projekt, styrker det faglige netværk og er med til at styrke den koordinerende aktørs faglige omdømme.

Universiteternes forpligtigelse til videnspredning og videnudveksling har betydning for universiteternes integration i omgivelserne. Forpligtigelsen til at formidle viden har betydning i planlægningen af universiteternes campusser. Det er afgørende, at universiteterne åbner sig fysisk op for omverden bl.a. for at kunne formidle universiteternes styrke og relevans direkte til samfundet.

Disse forskellige elementer af vidensudvekslingen kan være med til at sikre, at den forskning, der foregår på universiteterne, kommer i spil ude i virksomhederne.

Forskerrekruttering og forskeruddannelse

Gennem de seneste år har der været en markant tilvækst i de offentlige forskningsbevillinger. I overensstemmelse hermed blev det i 2005 besluttet at fordoble optaget af ph.d.er fra 1.200 til 2.400 om året i 2010. Universiteternes årsrapporter for 2010 viser, at dette mål blev nået, og Rigsrevisionen har i en netop offentliggjort beretning anerkendt det arbejde, der er gjort for at realisere målsætningen om en forøgelse af ph.d.-optaget.

Med en forskningsindsats på 3 pct. af BNP, heraf 1 pct. offentlig forskning vil der være behov for en fortsat fokusering på forskeruddannelser og forskerkarrierer.

Effektivisering af universiteterne

I de kommende år skal der gennemføres en effektivisering af universiteternes administration og støttefunktioner jf. Genopretningsaftalen.

Som led i den effektiviseringsproces, universiteterne skal igennem, må der sættes øget fokus på mulighederne ved digitalisering. Der er iværksat en række digitaliseringsinitiativer, der skal fremme den digitale økonomi i Danmark og styrke grundlaget for dansk vidensproduktion. Regeringen er aktuelt ved at lægge sidste hånd på den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi. Strategien fokuserer på velfærdsområderne, og universitetssektoren har sin egen andel heri.